

የ አለም የአየር ንብረት ለዉጥ

Climate Change

የ አየር ንብረት ለዉጥ ማለት በርጅም የ ጊዜ ሂደት ዉስጥ በምድር ላይ በአማካይ የሚመጣ የአካባቢ የሙቀት እና የዝናም መጠን መለዋወጥ ፡ የተፈጥሮ ሃብት ክነበረዉ፡ ከተለመደዉ አኗኗር መቀየር ማለት ነው።

ለዚህም በየዘመናቱ እጁግ ብዙ የሆኑ ምክንያቶች አሉ፡ ከነዚህም ጥቂቱን እንዳስሳቸዋለን።

በቀዳሚነት ደረጃ ላይ የሚጠቅሰዉ ፡ በሰዉ ልጆች የሚከወኑ፡ የቅሪተ አካል ነዳጅ የማቃጠል(burning of fossil fuels) ሂደቶች ናችዉ። ይህም የደን መጨፍጨፍ እና ከጊዜ ወደ ጊዜ እያሻቀበ የመጣዉ የህዝብ ብዛትንና መስፋፋትን ተከትሎ የሚመጣ ዉጤት ነው።

እናም ይህ የአየር ንብረት ለዉጥ ፡ መጠነ ብዙ የሆኑ ጉዳቶችን ፡ በምድር ላይ እና በምድር ከባቢ አየር ላይ፡ እንዲሁም በሰዉ ልጆች፡ በተፈጥሮ እና ስነ መህዳር ላይ ኢያደረሰ ያለዉ ይህ ብቻ ነዉ የሚባል አይደለም።

እንኚህን ችግሮች በያንድ አንዱ ላይ የሚያደርሱትን ጉዳቶችን ፡ ስንመለከት፡-

1. በሰዉ በዉቅያኖሶች ላይ የሚደርሰዉ ጉዳት፡-

በአለማችን ላይ ያሉ፡ እንደነ ግሪን ላንድ እና አንታር ያሉት የበረዶ ክመሮች በዚህ በአየር ንብረት ለዉጥ ምክንያት ፡ በምውቅለጥ ላይ ይግኛሉ። በዚህም ምክንያት ተጫማሪ ዉሃዎች ወደ ዉቅያኖሶች ስለሚገቡ፡ የባህር ድረጃ(sea level) ከፍ አያለ ማጥቷል፡ ይህም መድራችን በተድጋጋሚ፡ ለኅርፍ አደጋ ፡ ላለተመጣጠነ የዝናብ መጠን እንዲሁም በድርቅ መመታቷ ምክንያት ሆኗል።

2. በአየር ንብረት ላይ ያለዉ ተጽዕኖ

ሞቃታማ አየር ንብረት ከባቢ አየርን ለህይዎት እናኗር ከባድ ያደርገዋል፤ ይህም ከባድ እና ነጎድጋዳማ ዝናም እና የኅርፍ አደጋዎችን ከማስከተል ባለፈ ፡ ከባባድ በርዶዎችን መጣልን፡ የምሬት መንሸራተት አደጋን፡ በተድጋጋሚ በድርቅ የመመታትን ችግሮች ያስከተለ እና የሚአስከትል ነዉ።

3. በምግብ አቅርቦት ላይ ያልዉ ተጽዕኖ

ተክሎች ይህን ክባድ የአየር ንብረት ለዉጥ መቋቋም ስለሚሳናችዉ እና በህይዎት መቀተልም ሆነ መብቀል ስለሚችሉ ፡ ከአክባቢዉ ይጠፋሉ፡ በዚህ ምክንያትም ድርቅ የፈጥራል ፡ ይህንንም ተክትሎ ፡ እንስሳት እና አራዊት ሁሉ ልመሰደድ እና ለእልቂት ይዳረጋሉ።

4. በጤና ላይ የሚያደርሰዉ መዘዝ

በአየር ንብረት ለዉጥ በግብርና ላይ ከሚያደርሰዉ ጉዳት በተጭማሪ ፡ በሰዉ ጤንነት ላይም በቅጥታ የሚያመጣዉ እክል፡ ከፍትኛ ነዉ። በከትሞች አክባቢ ይህ ሞቃታማ የአየር ንብረት ሁኔታ ፡ የአክባቢዉ አየር አንዲበከልና የታፈን ጭስን በመፍጠር ሰዎችን ልትልያዩ ፡ እንደ አስም እና የለብ ህመም ያሉ በሽታዎችን ያስፋፋሉ። በተጨማሪም፡ የአዞን ንጣፍን ብማሳሳት ፡ ለከባድ ጨረር ሰዎችን እና ስን ምህዳርን ትጋላጭ ብማድረግ ፡ የህ ነዉ የማይባልን ጉዳት ያደርሳሉ።

#####v3

አንድ አንድ በአልም አቀፍ ደረጃ በአየር ንብረት ለዉጥ ላይ የተደረጉ ጥናቶችን እና የተገኘውን ሪፖርት ስንዳስስ እንዲህ ይሉናል :-

አለማችን ለዘመናት የሙቀት መጠኗ እየጨመረ እንደምጣ የታወቀ ነው። እናም የአየር ንብረት ለዉጥ በከፍተኛ ሁኔታ እየጨመረ ያለና በአፋጣኝ መፍትሄ ካልተበጀለት ፡ በ 2050 አለማችን ወደከፋ የጥፋት ደረጃ ላይ እንደምትድርስ ትምራማሪዎች ስጋታችን ይናገራሉ።

ይህም፡ በባልፉት 4 አመታት ዉስጥ አየር ሙቀት መጠን መጨመር የተመዘገብዉን ያህል መቼም ተመዝግቦ እንደማያቅ ዝግቧል።

cause

ለዚህም ዋነኛ ምክንያት የሆነዉ ፡ የሰዉ ልጅ ጥፋት እንደሆነ ሪፖርቱ ያትታል። ስለዚህም የሰው ልጅ፡ ለአየር ንብረት ለዉጥ ፡ ዋነኛ ተጠያቂ ሆኗል።

※※※※※※※※※※※※※※※※

ለዚህም አፋጣኝ መፍትሄ እና የበካይ ጋዝ ልቀትን ወድ 1.5 ዲግሪ ሴልሽየስ ዝቅ በማድረግ መቆጣጠር ካልተቻለ ፡ በቀጣይ ሁለት አስርት አመታት የአልም የሙቀት መጠን ከ 1.5 ዲግሪ ሴልሽየስ በላይ ከፍ ስለሚል ፡ አድጋዉ የከፋ ነው የሚሆነዉ ይለናል ሪፖርቱ። ልዚህ ደግሞ መፍትሄዉ በሰዎች እጅ መኖሩ ፡ የቁጥጥር ሂደቱን ያቀለዋል ይላሉ የአየር ንብረት አጥኚዎች።

በተጨማሪም ፡ ይህ የአይር ንብረት ለውጥ ቶሎ መፍትሄ ካላገኘ ፡ በ 2050 ገደማ የባህር ደረጃ መጠን ከ 15 እስከ 30 ሴንቲሜትር በላይ ከፍ በማለት ፡ አለምን ሊያጥልቀልቅ እንደሚችል ይገመታል።

////////////////////vd4

HOW GLOBAL WARMING IS AFFECT OUR ECOSYSTEM ?

Lelawu....

#Ye alem muqet mecemmer be Sine-Mihddaarachn(Ecosystem) lay yallewun tetsi'ino nwu.

1. Warming;.....Ye Alem Muqet mecemmer

Hiwot yallachewu fixretaata lay hulluu, kebbaad canaa slemmiaskettl, Arawitochm le siddetinnaa le ilqitt liddaarreguu yichilaalluu.

-indihum ye Wuqianosoch ye wuha meten be muqetu mkniat bemiqelxewu beredo ammaakaagninnet sichemmr, Hiwot yallaachewu hulluu be wuha lixefuu innaa ye migb senseletachewu liqqorrex yichilal.

-innaam innezzih hulluu zrriyaawoch(species) ke midre gets lixfu yichilaalluu.

-Be NASA innaa Computer Modeling University Study be 2011 betederregewu Xinat meseret, Ye alem ye Ayyer nbret lewux 1/2(and hulettegna) yemmihonutn ye mdrachin itsiwatoch be 2100 lixfu indemmichiluu yamelekkta.

enihm wede-midrebedannet yemmillewwetut, ahun yallut tawaqi sine-mhddaarocho, Forest(Dennooch), Grass land(Saarammaa meretoch) woym Tundra-yalluutn sayqeru nw.....

.....

-Betechemmarim, Leballefut ametat be NASA Jet Propulsion laboratory innaa be Clifornia Institute of Technology, betederregu xinatocho... Le qexxaayi ametat bemidir layi zerachewun bemasqexxel linoru yemmichilut, yemmiggaarrexbachewun chggrocho hulluu tekuwakumewu innaa le menor yemiadergutn fttggia bemellaamed ashennifewu behiwot yemmikoyyuu bcha indehonu ytenebbyal, yihm(The survivals of the fittest) yilutal.

-Betechemmaarim be Sine-Hiwot (Biodiversity) tisissir wusx yalleewu mizanawi yemeddegaagef sraitoch bemezzaabaat, itsiwaatocho be taqarani melku, Beqii wuha, hayln , Carbon innaa lelochn ye elementoch ziwuwwurochn liyatu innaa liggodduu indemmichilu xinatu yigeltsal.

-##Yesewu ljocho inqisiqqaaasewoch be snemihddaar lay yemmiadersewu testi'inno ijjig keffitegna nw, yihm, ye Irsahaa innaa yeKetemaa limaatn lemasfaafaat innaa, sibbaal bemmimmenexxerut yedenn habtocho mkniat(Deforestation), istiwaatocho innaa Arawitocho eregagitewu indaynoru slemmiaderg nwu.

-Leelaagnaawu Ye Ayyer nbret bemellewawetu mkniatm, inde Anbexa yalluu, ye nefsat wererrshignoch be mdrachin lay betedegagami iyyeekessetu yiggegnaalluu. Lemssaalee beballefut 125 ametat be Mi'iraabammaawiwu ye incet mereetoch(Western land wood), innezzih ye nefsat menga wereraawoch sikkessetuu qoyyitewal.

-Indihum moqqaataammaa ye ayyer huneta, beteleyaayyuu giziat Seded-isaatochin bemaasnessaat, tillillik wudmetochin iyyaaderresee yiggegnall.

SOLUTIONS

ይህን ከገድ የህልውና ጋሬጣ የሆነውን:

የአየር ንብረት ለዉጥን : ለመቋቋም እና ለማሻሻል እየተወሰዱ ያሉ እና መወሰድ ያለባቸዉ መፍትሄዎች ምንድናቸው?

-Yezzihm mefthe le and akal bcha yemmisset sayhon, hulluum sewu yeyyedrshawun mewwoxaat yinoribbetal. Yihm iyyaandaanduusewu, le Akababiwu xibbeqaa yaallewun astesaseb bemeqeyyer innaa, ye Hyl aqirbot axxeqaaqemuun mashaashaal ynoribbetal.

-Lezzihm Yeteleyaayyuu yeTechnology flsfinnaa wuxxeetochn bemettekem innaa ye akkebabib xibbeqaa policiewochn/Denbochn bemedengeg innaa bemexebbeq yihonal.

-lelagbawu Ye Nedaj motorochn axxeqaaqem wedeteshale bemaazemmen, Taddash Hylochin bemexxeqem, -Ye Nfas innaa Ye -Solar hyl mamencawochn bemaasaaddeg, (Bio fuel)Bio Gazochn ke Organic terefe negeroch bemamencet, Ye Carbonin Udetn bemashashaal, innaa Dennochn bemexebbeq, ye Carbon Dioxide innaa Ye bekkaay Gazochn liqqet bemeqennees Alemachinin ke xfat mettaadeg yichaalaal.

-Betecemmaarim Scientistoch Hydrogen-energy besfat lemettekem xinat bemadreg lay yiggegbaalluu, mkniatum yih Hayl ke-akabebi bklet netsa yehone yehayl ammaarac newunnaa.

-Lelagnawu Yeteshalu aqm yallachwun Battery-wochn bemesrat mexxeqem nw.

betecemaarim, –lyyuu yehonu ye electric systemochn, Carbon Dioxidn bemesebseb be meret wuxx liqebru yemmiaschilutn messaariawoch lemefelsef be xinat lay yiggegnaalluu.

And Andochm, le Dehninnet innaa le wuha dehninnet xru alemehonun binnaaggerum, Ye Nuclear Hyla manmenca Lelagnawu yetaddaash innaa Akkebaabin Yemmayibekkil ye Hyl ammaarac indehone yinneggeral.

-And andoch Hassaaboch inna Proposaalooch talallaq innaa ye Mengistaatin innaa ye corporationochn Digaaf yemmifellgu bihonum, Abzagnochun gn iyyaandaandaachin, le akkebabib ayyer xibbeqaa yallenini halaafinnet bemaawoq innaa bemexebbeq, Alemachinin kezzih Kebbada chiggr mettaadeg inchilallen.

THANK YOU!!!

